

INTERNATIONAL SCIENTIFIC UNITY

VII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE

«Scientific Research: Theoretical Foundations
and Practical Applications »

Collection of abstracts

January 24-26, 2024
Vienna,
Austria

основі створення військових елементів управління на рівні територіальних громад, зменшення ролі місцевого самоврядування, як форми публічної влади не відбувається. Для місцевого самоврядування це відкриває нові можливості для подальшого розвитку і демократизації суспільства.

Список використаних джерел

1. Про утворення військових адміністрацій. Указ Президента України №68/2022 від 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022#Text>
2. Про правовий режим воєнного стану. Закон України 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Тарасенко Т.М. Організаційно-правові засади діяльності органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: можливості та обмеження. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. Випуск 4, 2022. URL: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/261/228>
4. Пресреліз підготовлений виконавчим директором КМІС Антоном Грушецьким. Динаміка сприйняття напрямку справ в Україні та довіри до окремих інституцій між травнем 2022 року та жовтнем 2023 року. URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1321&page=1>

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ СТУДЕНТІВ ЗВО: ЗМІСТОВНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Гета А. В.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Кафедра фізичної культури та спорту
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
avg2901ne@gmail.com

В останні роки значно загострилися проблеми, пов'язані зі здоров'ям та безпекою людини. Одним із першочергових завдань стало завдання збереження людського капіталу, і, насамперед, питання збереження здоров'я та соціальної безпеки студентської молоді. Соціально-економічна криза, націоналізм, релігійний екстремізм, расова нетерпимість, конфлікти у побуті, кримінальні небезпеки, адиктивна поведінка, нездорові умови життя та навчання, війна тощо перешкоджають оптимальній життєдіяльності молодій людині у соціумі.

У міру загострення соціальних проблем, тематика безпеки посідає важливе місце у психологічній, філософській, соціологічній, педагогічній літературі. У дослідженнях останніх років комплексно відображено соціально-психологічні, соціально-політичні, економічні, демографічні, культурні, духовно-моральні,

інформаційні, кримінальні та інші аспекти безпеки суспільства та особистості. Соціальна безпека розглядається авторами [2, 5, 8] у різних сферах життєдіяльності (політична, економічна, інформаційна, психологічна, медична, екологічна, освітня та ін.) та на різних рівнях (держава, суспільство, соціальна група/організація, особистість).

Соціальна безпека особистості студента є системою його взаємодії як особистості, індивіда та суб'єкта діяльності в соціальному, професійному та освітньому середовищі, яка допоможе вберегти його від негативних впливів, а також дасть вміння та навички запобігання багатьом соціальним небезпекам, забезпечить творчий підхід до розвитку особистості, навчить реалізації своїх здібностей та задоволенню потреб.

Загалом соціальна безпека визначається як стан захищеності соціальних суб'єктів макро- та мікрорівнів (особистості, спільностей та суспільства в цілому), їхніх життєво важливих цілей, ідеалів, цінностей, систем їх соціалізації та життєзабезпечення від загроз будь-яких видів, а також забезпеченням їх сталого розвитку [4].

Проблема соціальної безпеки є багатовимірною. По-перше, це різні джерела небезпеки з різними ймовірностями виникнення та розмірами можливої шкоди. По-друге, це різні об'єкти захисту зі своїми вразливими місцями. По-третє, це різні заходи запобігання несприятливим подіям, методи їх локалізації, пом'якшення, ліквідації тощо. Проблема забезпечення соціальної безпеки суттєво ускладнена тим, що молода людина одночасно є суб'єктом, що створює небезпеку, об'єктом впливу джерел небезпеки та суб'єктом, що протидіє небезпеці [6].

Найважливішою умовою для ефективного соціального розвитку суспільства, а, отже, і забезпечення його соціальної безпеки, є дотримання принципу активної самореалізації кожним суб'єктом власного соціального потенціалу на користь задоволення своїх потреб та запитів суспільства.

Зміни, що відбуваються в суспільстві, надають дезорієнтуючу дію, негативно відбиваються на якості життя, підвищують психічну напруженість, призводять до погіршення соціального здоров'я суспільства. Під соціальною безпекою розуміється стан здоров'я молодої людини. Відповідно, загрози соціальній безпеці розуміються як загрози руйнування здоров'я. Соціальні проблеми суспільства та держави є причиною так званих соціальних хвороб. Цей підхід до проблеми можна схарактеризувати як соціально-медичний. У цьому плані досліджуються проблеми здоров'язбереження особистості в системі забезпечення соціальної безпеки життєдіяльності.

Найважливішою умовою ефективного соціального розвитку суспільства, а, отже, і забезпечення його соціальної безпеки є дотримання принципу активної самореалізації кожним суб'єктом власного соціального потенціалу на користь задоволення потреб і запитів суспільства [3].

Особливу увагу сьогодні необхідно приділити дослідженню соціальної безпеки, що включає систему заходів щодо попередження та відображення викликів і загроз, здатних дестабілізувати соціальну сферу, підірвати головну

рушійну силу суспільства – потенціал молоді людини. Важливо з'ясувати, які саме елементи соціального середовища та його фактори можуть сприяти розвитку молоді людини, а які навпаки будуть її обмежувати. Особливо це стосується соціального середовища освітніх установ, у яких виховується молоде покоління [8].

Знання основ соціальної безпеки дозволяє молодій людині повніше виявляти та враховувати різні чинники та загрози, формувати прогнози розвитку небезпечних ситуацій, використовувати якісні та кількісні оцінки для прийняття рішень, заходів та систем безпеки у побуті, у соціумі, у тому числі в освітньому просторі. У зв'язку з цим кожен має бути підготовлений до безпечного існування в сучасному соціумі, вміти захистити себе і своїх близьких у разі виникнення надзвичайної, кризової ситуації соціального походження.

Створюючи соціально безпечне освітнє середовище у ЗВО, формуються особистісні та професійні якості студентів, які допоможуть розвинути комунікативні навички, покращити рівень соціальної адаптації, відповідальність, гуманність, стресостійкість, патріотизм, життестійкість, професійну спрямованість, творчо мислити, планувати успішну кар'єру.

Соціально безпечне і здоров'язбережувальне середовище у ЗВО включає в себе в стійкій єдності наступні компоненти: ціннісно-мотиваційний (пріоритет віддається цінностям безпеки та здоров'я, формуванню світоглядних основ, вивченню сучасних проблем безпеки особистості, виробленню стійких професійних мотивів), когнітивний (у галузі здоров'язбереження, соціальної безпеки у поєднанні з психолого-педагогічними, культурними, соціологічними та гуманітарними знаннями); діяльнісний (вміння та навички для запобігання небезпекам соціального характеру, забезпечення особистої та суспільної безпеки, застосування знань у професійній діяльності), рефлексивний (здатність до адекватної оцінки себе як особистості, усвідомлення своєї відповідальності за власну безпеку та безпеку оточуючих, адекватна самооцінка свого способу життя, вироблення корисних звичок) та креативний (творчі здібності, що виявляються в особистісно-професійній діяльності із забезпечення соціальної безпеки, формування здорового та безпечного способу життя).

Готовність студента до забезпечення соціальної безпеки є сукупністю особистісно-професійних якостей, що дозволяють у перспективі здійснювати професійну діяльність із забезпечення соціальної безпеки та визначають його безпечний і здоровий спосіб життя, що характеризується сукупністю біологічно та соціально доцільних форм і способів життєдіяльності, які сприяють збереженню життя, збереженню та зміцненню здоров'я, а також успішному навчанню, вихованню та особистісно-професійному розвитку.

До особистісно-професійних якостей, що визначають готовність особистості до забезпечення соціальної безпеки, віднесені комунікативні навички, рівень соціальної адаптації, відповідальність, патріотизм, толерантність, гуманність, стресостійкість, копінг-стратегії, життестійкість, антиципація, професійна спрямованість, здатність до саморегуляції ін.

Проектування соціально-безпечного середовища в ЗВО відіграє значну роль у соціалізації особистості, виконуючи ряд важливих функцій: профілактика, корекція, орієнтація в соціальних умовах життя, гуманізація відносин учасників освітнього процесу, зниження кількості ризиків та небезпечних ситуацій соціального походження.

Функціонально організаційно-управлінське забезпечення соціальної безпеки та здоров'язбереження студентів здійснюється на п'яти рівнях: ціннісно-методологічному, організаційно-педагогічному, технолого-методичному, психолого-педагогічному та рефлексивному.

В основу змістовно-технологічного забезпечення соціальної безпеки та здоров'язбереження молоді покладені такі педагогічні завдання:

- теоретична підготовка студентів до забезпечення соціальної безпеки (вивчення видів, закономірностей розвитку небезпечних ситуацій соціального характеру та способів захисту від них);
- психологічна підготовка студентів до дій в екстремальних ситуаціях соціального характеру;
- професійна підготовка до забезпечення соціальної безпеки у повсякденній життєдіяльності та умовах екстремальної ситуації (формування професійної компетентності).

Соціально безпечне і здоров'язбережувальне середовище у ЗВО має базуватись на наступних психолого-педагогічних засадах [9]:

- принцип науковості вимагає, щоб пропонований навчальний матеріал відповідав сучасним досягненням науки (безпеки життєдіяльності, соціології, медицини, педагогіки, психології);
- принцип актуальності, що передбачає відображення у змісті освіти сучасних потреб у сфері соціальної безпеки; максимальну наближеність до реальних умов життя та професійної діяльності, що дозволить орієнтуватися у сучасному соціумі та ефективно вирішувати завдання забезпечення безпеки;
- принцип особистісно-орієнтованого підходу до освіти в галузі соціальної безпеки полягає в обліку індивідуальних особливостей студентів: рівня знань, інформаційних потреб, способу життя;
- принцип адаптивності, що передбачає здатність освітньої системи адаптуватися до умов соціального та освітнього середовища, що змінюються, вимогами особистості, суспільства, держави до забезпечення безпеки;
- принцип превентивності, що полягає у попередженні соціальних відхилень серед молоді;
- принцип інформаційної безпеки, що полягає у чіткому відборі інформації з питань безпеки життєдіяльності, правильному розподілі акцентів та суворому дотриманні етичних норм і кордонів психолого-педагогічної компетенції;
- деонтологічний принцип, що полягає у формуванні у студента в процесі вивчення питань соціальної безпеки системи соціально-моральних норм (норм моралі, норм-звичаїв, норм права тощо), що визначають його

- професійні цінності (правові, етичні, естетичні та ін.) та професійну поведінку;
- принцип здоров'язбереження полягає у формуванні, збереженні та зміцненні здоров'я суб'єктів педагогічного процесу, використанні здоров'язбережувальних технологій навчання та виховання, створенні сприятливого психологічного мікроклімату в навчальному процесі;
 - принцип активної участі молодшої людини говорить про те, що зміст освіти стає надбанням особистості тільки в процесі її власної активної освітньої діяльності; орієнтує процес формування готовності до забезпечення соціальної безпеки на забезпечення свідомості та міцності знань, умінь та навичок, способів поведінки, їх практичної спрямованості, звернення до вирішення життєвих проблем;
 - принцип обов'язкового використання особистого прикладу викладача говорить про те, що викладач має бути взірцем безпечного та здорового способу життя;
 - принцип оптимістичного характеру на тлі позитивного емоційного мікроклімату – формування у студента впевненості у можливості попередження чи подолання небезпечних та екстремальних ситуацій соціального характеру;
 - принцип соціального загартовування, що сприяє розвитку соціального імунітету, стресостійкості та чіткої рефлексивної позиції;
 - принцип креативності полягає у розвитку креативних якостей особистості, що впливають на її самовизначення та самовдосконалення, творчий характер діяльності, здатності до пошуку принципово нових підходів до вирішення відомих завдань чи постановки та вирішення принципово нових завдань забезпечення соціальної безпеки, як у професійній сфері, так і в повсякденній життєдіяльності;
 - принцип інноваційності, що передбачає залучення студентів до проектно-інноваційної діяльності (організація та реалізація професійних соціально-значущих проектів, виявлення та оформлення результатів інтелектуальної діяльності) з метою їхнього особистісно-професійного розвитку;
 - принцип міжпредметної інтеграції та єдності медико-психолого-педагогічних підходів до освіти в галузі соціальної безпеки: при цьому інтеграція досягається не лише завдяки використанню інформації з окремих галузей знань, а й внаслідок розкриття багатоаспектних рішень комплексних проблем;
 - принцип психологічного захисту особистості кожного суб'єкта освітнього процесу, що полягає в усуненні психологічного насильства, реалізації діалогічної взаємодії, і, як наслідок, формуванні психологічно здорової особистості;
 - принцип толерантності передбачає опору на позитивний соціокультурний досвід, толерантність до чужої думки та повагу до інакодумства при вирішенні завдань забезпечення безпеки в соціумі;

- принцип комплексування виховної, навчальної та наукової роботи у ЗВО при формуванні готовності студентів до забезпечення соціальної безпеки, спрямований на розширення інтелектуальної діяльності студентів, розвиток у них навчальної самостійності, здатності до самоосвіти, креативного мислення, практичних навичок забезпечення безпеки у соціумі;
- принцип безперервності полягає в тому, що освіта в галузі соціальної безпеки обумовлюється виникненням нових соціальних загроз і небезпек і, отже, не обмежується термінами навчання, а набуває рис життєдіяльності та процесу розвитку особистості протягом усього соціально активного життя.

До основних компонентів соціально безпечного і здоров'язбережувального середовища ЗВО входять [1]:

1. Навчання студентів питанням соціальної безпеки у межах дисциплін різних навчальних циклів.
2. Включення здоров'язберігаючих технологій у навчальний і виховний процес: раціональна організація часу освітнього процесу, участь у різних спортивних заходах, участь у різних заходах щодо здоров'я та виховання.
3. Система комплексного соціологічного та психолого-педагогічного дослідження способу життя студентів та соціально небезпечних явищ.
4. Сприятливий психологічний мікроклімат в академічних групах та у ЗВО загалом, створення культурного середовища у ЗВО.
5. Система соціальної підтримки студентів.
6. Толерантний освітній простір, побудований на засадах гуманності, поваги та підтримки.
7. Система профілактики негативних звичок.

Проектування соціально безпечного освітнього середовища у ЗВО відіграє значну роль як у соціалізації особистості, так і у профілактиці, корекції, орієнтації в соціальних умовах життя, зниженні кількості ризиків та небезпечних ситуацій різного соціального походження.

Створення такого середовища дозволяє виробити у студентів позитивне ставлення як до особистісного здоров'язбереження, так і забезпечення у молоді соціальної стійкості, продуктивної включеності в життя і професію, створює психічний комфорт в сучасному світі, що інтенсивно змінюється [4]. Студент, орієнтований на здоровий спосіб життя, зможе бути успішним фахівцем, уникатиме впливу соціально несприятливих факторів. Поведінка, спрямована на здоровий спосіб життя, буде формою соціального самовираження, визначить ступінь збереження особистістю фізичного, психічного та соціального здоров'я.

Отже, сьогодні вкрай необхідний професійний підхід до розробки програм формування основ здоров'язбереження, створення умов для усвідомлення молоддю значимості здорового способу життя як компонента загальної соціальної стійкості та адаптації. Адекватна та конструктивна реалізація психолого-педагогічних програм, спрямованих на формування культури та здоров'язбереження молоді зможе стати базовим фактором збереження фізичного та соціального здоров'я нації, сприятиме досягненню соціально-психологічної рівноваги в житті, забезпечить поведінкову стійкість до різного

виду ризиків у всіх сферах життя. Таким чином буде досягається мета перетворення освітнього середовища на професійно-педагогічне, коли детермінуючим фактором, що забезпечує процес формування готовності майбутнього фахівця до забезпечення соціальної безпеки, буде формування уявлення про цей процес як головної цінності життєдіяльності студентів.

Список використаних джерел

1. Авдеєнко І. М. Розвиток культури здоров'я студентів в освітньому середовищі вищого навчального закладу: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: 13.00.07. Х.: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2016. 22 с.
2. Блинова О. Є., Казібекова В. Ф. Психологічна безпека як чинник задоволеності якістю життя у студентів закладів вищої освіти / Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки, 2020. Випуск 2. С. 146–154.
3. Вишар Є. В., Клеценко Л. В., Гета А. В. Сучасні аспекти застосування соціально-психологічних здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності / «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Техніка», Серія «Фізико-математичні науки»): журнал. № 6(6) 2022. С. 114–122.
4. Воскобойнікова Г. Л., Кійко Т. Б., Міненок А. О. Сучасні проблеми формування індивідуального здоров'я студентів у вищій педагогічній освіті / Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Чернігів: ЧНПУ, 2016. Вип. 139. Т. II. С. 20–24.
5. Зарай Л. Д. Опанування як необхідна умова створення психологічної безпеки особистості / Психологічна безпека особистості в умовах соціально-політичної нестабільності: матеріали II круглого столу. К., 2015. С. 35–48.
6. Іванцев Л., Іванцев Н. Адаптація як фактор соціально-психологічної безпеки студентів-першокурсників / Вісник Львівського університету. Серія: психологічні науки, 2021. Випуск 9. С. 106–112.
7. Кисляков П. А. Соціально-педагогічне супроводження формування безпечного та здоров'язберігаючого середовища вузу / Вища освіта, 2020. № 7. С. 17–21.
8. Соціальна безпека: теорія та українська практика: монографія / [І. Ф. Гнибіденко, А. М. Колот, О. Ф. Новікова та ін.]; за ред. І. Ф. Гнибіденка, А. М. Колота, В. В. Рогового. К.: КНЕУ, 2006. 292 с.
9. Формування інноваційного здоров'язбережувального освітнього середовища: досвід проектування і реалізації: матеріали круглого столу / упоряд. Н. А. Поліщук. Луцьк: ВППО, 2018. 124 с.